

AO leraren, onderwijsarbeidsmarkt en lerarenopleidingen en de Initiatiefnota CU: Kerels voor de klas

Positieve ontwikkelingen hbo-lerarenopleidingen met vertrouwen doorzetten

De kwaliteit van de hbo-lerarenopleidingen is de afgelopen jaren aanzienlijk gestegen. De inzet van de hogescholen loont, dat blijkt onder andere uit rapporten van de Inspectie van het Onderwijs en de NVAO uit 2016. Bij de lerarenopleidingen is de aandacht voor vakkennis versterkt, het aantal opleidingsscholen is uitgebreid waarmee de samenwerking met het werkveld een extra impuls heeft gekregen, en binnen de tweedegraads lerarenopleidingen is er meer aandacht voor het beroepsonderwijs. De speerpunten waar de lerarenopleidingen nu op inzetten zijn: de instroom naar de pabo weer zoveel mogelijk terugbrengen naar het oude niveau om tegemoet te komen aan de tekorten in het PO, meer diversiteit in de studentenpopulatie en daarmee de toekomstige leraren, en de aandacht voor het opleiden voor het beroepsonderwijs verder versterken. Om deze opdrachten te realiseren hopen de hogescholen van de overheid:

- **Doorzetten beleid** en gezamenlijk vasthouden aan de stevige kwaliteitseisen, en deze niet los te laten onder druk van voorspelde lerarentekorten;
- **Ruimte om te experimenteren** met alternatieve trajecten om de instroom naar de pabo te vergroten;
- **Steun voor uitbreiding van het aantal opleidingsscholen** om zoveel mogelijk studenten in een samenwerkingsverband op te kunnen leiden.

Komende woensdag spreekt u met de minister en staatssecretaris van het ministerie van OCW over de leraren, onderwijsarbeidsmarkt, lerarenopleidingen en de Initiatiefnota van het Tweede Kamerlid Bruins 'Kerels voor de klas, onderwijsmaatregelen die goed zijn voor jongens én meisjes'. De hogescholen hopen dat u bovenstaande punten in het debat onder de aandacht wilt brengen.

Onderwijskwaliteit omhoog

De afgelopen jaren hebben lerarenopleidingen stevig ingezet op het versterken van de kenniscomponent van de opleidingen. Dit doen zij gezamenlijk, in het programma *10voordeleraar*. Binnen dit programma ontwikkelen zij landelijke kennisbases en kennistoetsen, en wordt er gewerkt met vormen van peer-review om de gezamenlijke kwaliteit van de opleidingen te borgen. Deze werkwijze versterkt bovendien de docentprofessionaliteit. Dit heeft een duidelijk positief effect gehad, zo blijkt ook uit de rapporten over de kwaliteit van de pabo's en de eerste- en tweedegraads hbo-lerarenopleidingen. Verder hebben de pabo's ingezet op de implementatie van Wetenschap en Technologie. Tweedegraads lerarenopleidingen hebben afstudeerrichtingen ontwikkeld waardoor een focus wordt aangebracht in opleiden voor het AVO vs het beroepsonderwijs. Tevens hebben vier hogescholen de handen ineen geslagen om de lerarenopleidingen voor het technisch beroepsonderwijs een stevige basis te geven.

Vwo instroom relatief hoog; aantal jongens neemt toe

De inzet van pabo's die vooroplopen op het trekken van meer mannen naar de opleiding werpt zijn vruchten af. Inmiddels is bijna een kwart van de instroom mannelijk, en is er een opwaartse trend zichtbaar. De introductie van de vooropleidingseisen bij de pabo's heeft geleid tot een daling van de instroom, met name onder havisten en mbo'ers. Deze daling is zich alweer licht aan het herstellen en ook lijkt de uitval in het eerste jaar te dalen. Opvallend is dat de daling geen effect heeft op de vwo-instroom. Deze is al jaren relatief hoog en stabiel, wat kan worden verklaard door de opkomst

van diverse vormen van academische pabo's. Deze trajecten zijn het resultaat van een succesvolle samenwerking tussen pabo's en universiteiten.

Universitaire pabo heeft kannibaliserend effect op succesvolle academische pabo

Een groot aantal pabo's is de samenwerking met universiteiten aangegaan. Het resultaat daarvan is de zogeheten academische pabo, waarvan de eerste zijn gestart in 2008. Van de vijftientig hogescholen met een pabo bieden er op dit moment maar liefst 21 een variant van de academische pabo aan (meestal ook onder deze noemer, soms met een iets andere benaming zoals Pabo University). Door deze nieuwe opleidingstrajecten worden (en blijven) de pabo's een aantrekkelijke opleiding voor vwo'ers die wel voor de klas willen staan maar soms aarzelingen hebben om een hbo-opleiding te volgen. De afgestudeerde student van de academische pabo kan werken vanuit de rollen leraar, onderzoeker, adviseur en ontwerper. Hogescholen krijgen van afgestudeerden van deze academische varianten wel het signaal dat in het primair onderwijs flinke stappen nodig zijn om deze collega's een plek binnen de organisatie te geven waar hun extra bagage volledig tot zijn recht komt. Nieuw is dat er nu ook universitaire pabo's worden ontwikkeld. De Vereniging Hogescholen ziet niet wat de meerwaarde hiervan is en is van mening dat aparte universitaire pabo's een kannibaliserend effect hebben op het traject van de academische pabo. De universitaire pabo-opleiding leidt studenten in 3 jaar op tot meester of juf zonder dat ze praktijkervaring opdoen. Bij de academische pabo krijgen studenten het beste van twee werelden aangeboden: stevige inzet op pedagogiek, didactiek en praktijkervaring vanuit de pabo, en analyserend en onderzoekend vermogen vanuit de universiteit. Hogescholen kunnen zich voorstellen dat de universitaire pabo bij studenten vooral veel vragen oproept en verwarring veroorzaakt.

Agenda Lerarenopleidingen 2015-2018

Hogescholen leiden negentig procent van alle leraren in het primair, het voortgezet en het middelbaar beroepsonderwijs op. Door veranderingen in de samenleving en de scholen, veranderen ook de lerarenopleidingen. Hogescholen blijven zich inzetten op de verdere versterking van de opleidingen met de hbo lerarenagenda 2015-2018 '[Opleiden voor de Toekomst](#)'. De speerpunten daarbij zijn:

- **Speerpunt: Instroomcijfers pabo verder omhoog**
De pabo-instroom herstelt zich gedeeltelijk. Hogescholen verwachten dat deze lijn de komende jaren zal doorzetten. Na de krimp van 32% vorig jaar door de invoering van de nieuwe vooropleidingseisen, neemt de instroom dit jaar toe met 8,2%. Dit jaar startten 4.200 studenten met de pabo-opleiding, tegen 3.900 studenten vorig jaar. Tegelijkertijd zien we dat door de invoering van de vooropleidingseisen de uitval in het eerste jaar afneemt. Met name mbo'ers doen het beter dan in voorgaande jaren. Dat wijst erop dat de vooropleidingseisen bijdragen aan het beoogde doel: verbetering van de instroom en daarmee (uiteindelijk) verbetering van het niveau van de beginnende leraren in de klas. Vanzelfsprekend blijven hogescholen de komende jaren monitoren of de effecten zich ook doorzetten, bijvoorbeeld in de resultaten op de landelijke kennistoetsen.
- **Speerpunt: Meer diversiteit in de klas**
De afgelopen jaren hebben hogescholen gezien dat de aanpak voor meer mannen naar de pabo succesvol is geweest. Deze activiteiten zullen nu breder worden ingezet voor meer diversiteit in de klas. Hogescholen zijn ervan overtuigd dat de leerkracht een onmisbare schakel is in het creëren van gelijke kansen voor alle kinderen. Dit laatste is waar het om gaat, want bij meer divers samengestelde teams in de scholen is de kans veel groter dat alle leerlingen in aanraking komen met voor hen herkenbare en aansprekende rolmodellen of juist met leraren die anders

zijn dan zichzelf en hun sociale omgeving. Meer diversiteit voor de klas verhoogt eveneens de kans dat alle kinderen onderwijs geboden krijgen dat aansluit bij hun interesses en talenten. Drie hogescholen hebben recent toestemming gekregen om met een pilot te starten: *Meer mbo-talent voor de pabo*. In deze pilots volgen mbo'ers aan het eind van hun opleiding een voltijdtraject van een halfjaar waarin zij worden voorbereid op de pabo. De pilot start in september 2017 en richt zich mn op mbo'ers met een andere opleiding dan onderwijsassistent.

- **Speerpunt: Samenwerking werkveld intensiveren**

De afgelopen jaren hebben lerarenopleidingen van hogescholen, samen met de sectororganisaties in het onderwijs, ingezet op het versterken van de samenwerking. Dit uit zich onder meer in een uitbreiding van het aantal opleidingsscholen en van de trajecten gericht op de begeleiding van startende leraren. Specifiek ten aanzien van de startende leraren hebben de opleidingen en het werkveld gezamenlijk de ambitie om het aanbod hiertoe nog veel meer structureel te maken. Met het actieplan 'Tegengaan onbevoegd lesgeven in het VO' is in nauwe samenwerking met de VO-raad en de Onderwijscoöperatie ingezet op het ontwikkelen van een oplossing voor pabo-afgestudeerden die (onbevoegd maar vaak wel bekwaam) lesgeven in het vmbo. Inmiddels is er een maatwerktraject ontwikkeld waarmee deze doelgroep bevoegd kan worden tot leerkracht onderbouw vmbo basis/kader. Hiermee hebben de opleidingen zich in staat getoond om snel te handelen naar maatschappelijke vraagstukken. Tevens is er veel enthousiasme bij de lerarenopleidingen voor het aanbieden van modulair onderwijs door middel van de pilots flexibilisering die in september zullen beginnen. Hogescholen komen daarmee tegemoet aan de grote vraag uit het werkveld. Tenslotte spelen de opleidingen in op de sectorplannen van het PO en het VO waarin masterambities zijn opgenomen. Afgelopen studiejaar zijn diverse nieuwe educatieve masters (o.m. Talentontwikkeling en Toetsing) gestart om in te spelen op de verwachte groeiende vraag vanuit het werkveld naar meer verdiepende en specialistische masters t.b.v. het leraarsvak.

Wil u meer informatie of heeft u vragen over standpunten van de Vereniging Hogescholen, dan kunt u contact opnemen met Nynke van Hurne bij de Vereniging Hogescholen, bereikbaar via hurne@vereniginghogescholen.nl , (070) 312 21 13 en 06 2342 63 99

